

POSTANOWIENIE

Dnia 19 lutego 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Rafał Malarski (przewodniczący)

SSN Kazimierz Klugiewicz

SSN Zbigniew Puskarski (sprawozdawca)

Protokolant Danuta Bratkrajc

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Barbary Nowińskiej

w sprawie **J. B.**

wobec którego umorzono postępowanie o czyn z art.157 § 2 kk

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 19 lutego 2013 r.,

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na niekorzyść
oskarżonego

od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 18 czerwca 2012 r., sygn. akt VII Ka 347/12

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego z dnia 12 marca 2012 r., sygn. akt II K
493/10

**oddala kasację, a wydatkami postępowania kasacyjnego
obciąża Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 14 sierpnia 2009 r. prowadzący postępowanie funkcjonariusz Komisariatu Policji w Ł. umorzył dochodzenie w sprawie o sygn. akt RSD 176/09, dotyczącej pobicia w dniu 23 czerwca 2009 r. J. S., w wyniku którego doznała obrażeń ciała w postaci stłuczenia okolicy potylicznej głowy oraz wchłaniających się podbiegnięć krwawych okolicy jarzmowej lewej i powierzchni

tylnej ramienia prawego, co naraziło ją na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia lub nastąpienia skutku, określonego w art. 156 § 1 k.k. lub art. 157 § 1 k.k., tj. o czyn z art. 158 § 1 k.k. Podstawą umorzenia był brak danych dostatecznie uzasadniających popełnienie przestępstwa. Powyższe orzeczenie zostało zatwierdzone przez asesora Prokuratury Rejonowej w dniu 18 sierpnia 2009 r. i uprawomocniło się wobec jego niezaskarżenia.

W dniu 30 października 2009 r. J. S. złożyła do Sądu Rejonowego prywatny akt oskarżenia, w którym zarzuciła T. H. oraz J. B., że w dniu 23 czerwca 2009 r. w Ł., działając wspólnie i w porozumieniu, uderzając rękami oraz szarpiąc i popychając pobili ją, powodując u niej obrażenia ciała w postaci stłuczeń okolicy potylicznej głowy oraz wchłaniających się podbiegnięć krwawych okolicy jarzmowej lewej i powierzchni tylnej ramienia prawego oraz dolegliwości bólowych karku, które to obrażenia ciała spowodowały naruszenie czynności jej narządu ciała na czas poniżej 7 dni, tj. popełnienie przestępstwa z art. 157 § 2 k.k.

Postanowieniem z dnia 2 grudnia 2009 r., w sprawie o sygn. akt II K 931/09, Sąd Rejonowy, na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 oraz pkt 9 k.p.k., umorzył postępowanie karne. W uzasadnieniu wskazał, iż oskarżycielka prywatna błędnie wskazała kwalifikację prawną zarzucanego oskarżonym czynu, tj. że prawidłowo wskazana być powinna kwalifikacja z art. 158 § 1 k.k. Mając zatem na uwadze treść postanowienia z dnia 14 sierpnia 2009 r., które dotyczyło tego samego czynu, tych samych osób, Sąd uznał, iż zaistniała przesłanka z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., która nakazywała umorzenie postępowania. Nadto Sąd uznał, iż dodatkową podstawę umorzenia stanowiła przesłanka wskazana w art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k., to jest brak skargi uprawnionego oskarżyciela. Sąd wskazał, że uprawnionym do wniesienia aktu oskarżenia o czyn z art. 158 § 1 k.k., jest oskarżyciel publiczny, a nie prywatny, ponieważ występki te ścigane są z oskarżenia publicznego.

Powyższe postanowienie nie zostało zaskarżone przez żadną ze stron.

W dniu 27 maja 2010 r. J. S. złożyła w Sądzie Rejonowym prywatny akt oskarżenia, w którym zarzuciła J. B., że w dniu 23 czerwca 2009 r. w Ł. uderzając rękami oraz szarpiąc i popychając pobił ją, powodując u niej obrażenia ciała w postaci stłuczenia okolicy potylicznej głowy, wchłaniających się podbiegnięć krwawych okolicy jarzmowej lewej i powierzchni tylnej ramienia prawego oraz dolegliwości bólowych karku, które to obrażenia skutkowały naruszeniem czynności

jej narządu ciała na czas poniżej 7 dni. W ocenie oskarżycielki prywatnej czyn wyczerpał ustawowe znamiona przestępstwa z art. 157 § 2 k.k.

Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 12 marca 2012 r., w sprawie o sygn. akt II K 493/10, uznał J. B. za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu, wyczerpującego znamiona przestępstwa z art. 157 § 2 k.k. i za to, na podstawie tego przepisu, wymierzył mu karę 3 miesięcy pozbawienia wolności. Na mocy art. 69 § 1 i 2 k.k. oraz art. 70 § 1 pkt 1 k.k. wykonanie orzeczonej kary warunkowo zawiesił na okres 2 lat, tytułem próby. Na podstawie art. 71 § 1 k.k. orzekł wobec J. B. 60 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki na 10 zł, a na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego obowiązek zadośćuczynienia pokrzywdzonej za doznaną krzywdę, poprzez zapłatę kwoty 1.000 zł. Na mocy art. 628 pkt 1 k.p.k. zasądził od J. B. na rzecz J. S. kwotę 300 zł., tytułem zwrotu poniesionych kosztów oraz 1008 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. Sąd zwolnił J. B. od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych w postaci opłaty od orzeczonej kary.

Od powyższego wyroku apelację wniósł obrońca oskarżonego, który zarzucił Sądowi I instancji naruszenie szeregu przepisów postępowania karnego. W szczególności obrońca wywodził, iż postępowanie w przedmiotowej sprawie powinno zostać umorzone, wobec faktu, że postępowanie karne co do tego samego czynu oskarżonego zostało prawomocnie zakończone postanowieniem Sądu Rejonowego z dnia 2 grudnia 2009 r. w sprawie o sygn. akt II K 931/09.

Sąd Okręgowy, w sprawie o sygn. akt VII Ka 347/12, wyrokiem z dnia 18 czerwca 2012 r., uchylił zaskarżone orzeczenie Sądu Rejonowego i na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. umorzył postępowanie karne wobec J. B., obciążając kosztami postępowania za obie instancje Skarb Państwa.

Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia wskazał, że postanowieniem wydanym w sprawie II K 931/09, Sąd Rejonowy, w oparciu o treść art. 17 § 1 pkt 7 i 9 k.p.k., umorzył postępowanie karne wobec oskarżonego J. B. i T. H. o czyn z art. 157 § 2 k.k. oraz że ten sam zarzut, co w sprawie II K 931/09 został postawiony J. B. w sprawie II K 493/10. Zdaniem Sądu Okręgowego okoliczność, że w sprawie o sygn. akt II K 931/09 akt oskarżenia obejmował także T. H., który nie był oskarżony w sprawie o sygn. akt II K 493/10 nie mogła mieć decydującego znaczenia, gdyż z zeznań złożonych przez pokrzywdzoną wynikało, iż stwierdzone u niej obrażenia ciała spowodowane zostały tylko przez J. B. Biorąc

zatem pod uwagę fakt, że uprzednio umorzono postępowanie wobec J. B. o ten sam czyn, Sąd II instancji – w oparciu o art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. – umorzył postępowanie przeciwko temu oskarżonemu.

Kasację od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich. Zaskarżył wyrok na niekorzyść J. B., zarzucając rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, to jest art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., polegające na wyrażeniu przez Sąd II instancji błędnego poglądu prawnego, że poprzednie prawomocne umorzenie postępowania między innymi przeciwko J. B., w oparciu o treść art. 17 § 1 pkt 7 i 9 k.p.k., w sprawie II K 931/09 Sądu Rejonowego, wytworzyło stan powagi rzeczy osądzonej, co uzasadniało uchylenie wyroku Sądu I instancji w sprawie II K 493/10 i umorzenie postępowania karnego przeciwko J. B., w oparciu o treść art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., z uwagi na to, że postępowanie to dotyczyło tego samego oskarżonego i tego samego czynu, co w sprawie o sygn. akt II K 931/09, w sytuacji gdy:

- ujemna przesłanka procesowa w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela ma charakter usuwalny, a orzeczenie wydane na tej podstawie nie jest rozstrzygnięciem merytorycznym i nie przesądzało o utracie skargi przez oskarżyciela prywatnego w sprawie II K 493/10,
- umorzenie postępowania przygotowawczego w fazie „in rem” nie wyczerpuje stanu powagi rzeczy osądzonej.

Autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Obrońca oskarżonego sporządził pismo procesowe, w którym postulował oddalenie kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich.

Występujący na rozprawie kasacyjnej przedstawiciel Rzecznika Praw Obywatelskich wnosił o uwzględnienie kasacji, natomiast prokurator Prokuratury Generalnej – o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Należało podzielić pogląd prokuratora oraz obrońcy oskarżonego o niezasadności kasacji. Wskazany przez skarżącego jako naruszony przepis art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. stanowi, że nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy postępowanie co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone albo wcześniej wszczęte toczy się. Z przytoczonego uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego wynika, że przyczyną uchylenia wyroku Sądu I instancji i

umorzenia postępowania wobec J. B. było uznanie, że zachodzi niedopuszczający prowadzenie postępowania stan rzeczy osądzonej. Zatem kasacja zasługiwałaby na uwzględnienie w wypadku, gdyby skarżący wykazał, że stanowisko to jest nieprawidłowe, tzn. że Sąd odwoławczy niezasadnie przyjął, iż przed wydaniem wyroku skazującego J. B. przez Sąd Rejonowy w sprawie o sygn. II K 493/10, przeciwko temu oskarżonemu zostało prawomocnie zakończone postępowanie karne o ten sam czyn. Błąd taki po stronie Sądu *ad quem* jednak nie zaistniał, jest bowiem faktem, iż przed wydaniem wspomnianego wyroku skazującego, przeciwko J. B. toczyło się o ten sam czyn, popełniony na szkodę J. S., postępowanie karne, które zostało prawomocnie zakończone (umorzone) postanowieniem wydanym przez Sąd Rejonowy w sprawie o sygn. II K 931/09. Sąd odwoławczy wskazał na takie elementy wyznaczające tożsamość czynu, jak tożsamość przedmiotu zamachu, tożsamość miejsca i czasu zdarzenia, rodzaj doznanych przez pokrzywdzoną obrażeń oraz zastrzegł, że nie ma decydującego znaczenia okoliczność, iż postępowaniem w sprawie o sygn. II K 931/09 była też objęta inna osoba. Poglądu, że w obu wymienionych sprawach postępowanie przeciwko J. B. toczyło się o ten sam czyn, autor kasacji zresztą nie negował, natomiast tezę o wadliwości zaskarżonego wyroku oparł na argumentach, które do tego wyroku nie mogą mieć zastosowania. Jeżeli bowiem wskazał, że ujemna przesłanka procesowa w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela ma charakter usuwalny, a orzeczenie wydane na tej podstawie nie jest rozstrzygnięciem merytorycznym i nie przesądzało o utracie skargi przez oskarżyciela prywatnego w sprawie II K 493/10, to trafny ten pogląd nie mógł mieć wpływu na ocenę zaskarżonego wyroku, skoro Sąd Okręgowy umorzył postępowanie nie dlatego, że uznał, iż toczyło się ono przy braku skargi uprawnionego oskarżyciela (ujemna przesłanka procesowa określona w art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k.), ale – co wskazano – wobec uznania, iż zachodzi stan *rei iudicatae*. Tak samo nie mogła prowadzić do podważenia zaskarżonego wyroku argumentacja wskazująca, że umorzenie postępowania przygotowawczego w fazie *in rem* nie wyczerpuje stanu powagi rzeczy osądzonej. Trzeba bowiem pamiętać, że Sąd odwoławczy oparł rozstrzygnięcie nie na fakcie umorzenia postępowania przygotowawczego, i to takiego, które nie wyszło poza fazę *in rem*, ale na fakcie umorzenia postępowania sądowego w sprawie o sygn. II K 931/09, zainicjowanego wniesieniem aktu oskarżenia m.in. przeciwko J.B., a więc postępowania prowadzonego *ad personam*.

Jest widoczne, że okoliczności, które według skarżącego miały wskazywać na wadliwość zaskarżonego orzeczenia, w istocie odnoszą się do postanowienia o umorzeniu postępowania wydanego przez Sąd Rejonowy w sprawie o sygn. II K 931/09. W tej to bowiem sprawie Sąd, umarzając postępowanie na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 oraz pkt 9 k.p.k. wskazał, że „bez wątpienia prywatny akt oskarżenia dotyczył dokładnie tego samego czynu tych samych osób, co umorzone prawomocnie postępowanie o sygn. akt 2 Ds. 1331/09”, tj. nawiązał do umorzonego postępowania przygotowawczego, a nadto, dopatrując się – inną jest kwestia, czy zasadnie – w czynie zarzuconym oskarżonym ściganego z oskarżenia publicznego występkę z art. 158 § 1 k.k., stwierdził brak skargi uprawnionego oskarżyciela. Nasuwa się w związku z tym uwaga, że ewentualne uchybienia, którymi dotknięte jest wspomniane postanowienie (ich istnienie przyznaje w odpowiedzi na kasację obrońca oskarżonego), powinny być podniesione w skierowanym przeciwko niemu i wniesionym we właściwym czasie zwykłym lub nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Zaniechanie tej inicjatywy spowodowało, że postanowienie to nigdy nie zostało uchylone, zatem nie mogło zostać pominięte przy rozpatrywaniu dopuszczalności prowadzenia postępowania przeciwko J. B. przez Sąd Rejonowy w sprawie o sygn. II K 493/10. Jest przy tym zrozumiałe, że Sąd Okręgowy, zajmując w tym względzie stanowisko, mógł jedynie stwierdzić fakt istnienia orzeczenia umarzającego postępowanie przeciwko J. B. o czyn popełniony na szkodę J. S., ten sam, który stał się przedmiotem zarzutu w sprawie II K 493/10, nie był natomiast uprawniony do badania prawidłowości tego orzeczenia. Podobnie, niedopuszczalne było oczekiwane przez autora kasacji postąpienie sądu kasacyjnego, tj. uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w następstwie potwierdzenia przedstawionych w kasacji zastrzeżeń odnośnie do leżącego u podstaw tego wyroku postanowienia wydanego przez Sąd Rejonowy.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy oddalił kasację, rozstrzygając o wydatkach postępowania kasacyjnego zgodnie z art. 638 k.p.k.